

Методична розробка уроку з предмета «Математика» на тему: «Логарифм числа. Основна логарифмічна тотожність»

*Якщо запастися терпінням і проявити старання,
то посіяне насіння знань неодмінно дасть добрі сходи.
Навчання – корінь гіркий, та плід солодкий.
Леонардо да Вінчі*

Мета уроку: ввести поняття логарифм числа, основна логарифмічна тотожність; формувати вміння розв'язувати задачі на знаходження різних елементів логарифма, застосовувати основну логарифмічну тотожність для розв'язання вправ; розвивати математичну мову та логічне мислення, розширювати кругозір здобувачів освіти, інтерес до математики; виховувати працьовитість, охайність, вміння спілкуватися; залучати здобувачів до самостійної роботи.

Очікувані результати:

здобувачі освіти повинні

знати:

- означення логарифма;
- десяткові й натуральні логарифми;
- основну логарифмічну тотожність.

уміти:

- розв'язувати основні вправи на використання означення логарифма;
- застосовувати логарифми в житті.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Обладнання уроку: мультимедійний проєктор, ноутбук, презентація на тему: «Логарифми», роздатковий матеріал, матеріали медіаресурсів.

Міжпредметні зв'язки: фізика, астрономія, історія, хімія.

Структура уроку:

1. Організаційний момент. Мотивація навчання (3хв)
2. Актуалізація опорних знань (5 хв)
3. Вивчення нового матеріалу (13 хв)
4. Закріплення нових знань і вмінь здобувачів освіти (20 хв)
5. Підсумок уроку (2 хв)
6. Домашнє завдання (2 хв)

План уроку:

1. Логарифм числа.
2. Основна логарифмічна тотожність.
3. Десяткові і натуральні логарифми.
4. Розв'язування вправ.

Перегляд уроку:

1. Організаційний момент, мотивація навчання:

Викладачка. Добрий день, шановні здобувачі освіти. Розпочинаємо наш урок. Зверніть увагу на фотографії і скажіть, що на них зображено?

Слайди мотивація

URL: https://docs.google.com/presentation/d/1qq_sNp5rgjbAHfvOkqDOYVtwotbPuSc5/edit?usp=sharing&ouid=102926258625604734616&rtpof=true&sd=true

Перелік посилань для самостійного ознайомлення з підприємствами м. Бердичева і закладами освіти України:

- Бердичівський машинобудівний завод «Прогрес» URL: <https://www.progress.zt.ua/>
- Житомирська політехніка URL: <https://ztu.edu.ua/>
- Бердичівський фаховий коледж промисловості, економіки та права URL: <https://www.bfcpep.org.ua/>
- Київський Національний університет імені Тараса Шевченка URL: <https://knu.ua/ua/#geninf>
- Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» URL: <https://kpi.ua/>

Викладачка. Щоб навчатися в таких гарних закладах освіти, або працювати на таких підприємствах, потрібно отримати документ про відповідну освіту, а для цього потрібно успішно навчатися, здобувати різноманітні знання, включаючи знання про логарифми. Тому темою нашого уроку буде «Логарифм числа. Основна логарифмічна тотожність».

Перегляд слайдів (тема, мета, епіграф, план, здобувачі освіти повинні знати і вміти).

URL: <https://docs.google.com/presentation/d/1Ci1M2ZxF0wy504UzTfFr4fi8VOeKpIZo/edit?usp=sharing&ouid=102926258625604734616&rtpof=true&sd=true>

2. Актуалізація опорних знань. Повторення попереднього матеріалу:

1) знайти відповідність: (здобувач освіти виконує біля дошки кольоровою крейдою)

$$\begin{array}{ll} a^2 \cdot a^x & a^{2x} \\ (a^2)^x & a^{2+x} \\ \frac{a^x}{a^2} & a^{x-2} \end{array}$$

Фронтальне опитування з одночасною роботою здобувачів з **опорними конспектами**

URL: https://docs.google.com/document/d/12nlcjQtjIw2Cfx42vxDFoZhk_pCJzxB-/edit?usp=sharing&ouid=102926258625604734616&rtpof=true&sd=true

В кінці уроку оцінюється виконана здобувачами робота та озвучується кількість отриманих балів.

- 1) подати у вигляді степеня з основою 2 число 32 (16 в опорному конспекті);
- 2) подати у вигляді степеня з основою 3 число 9 (81 в опорному конспекті);
- 3) подати 1-ю у вигляді степеня з основою 3 ($\frac{2}{3}$ в опорному конспекті);
- 4) подати $\frac{4}{9}$ і $\frac{3}{2}$ у вигляді степенів з однаковою основою;
- 5) замінити корінь дробовим показником $\sqrt[4]{a^{x+1}}$;
- 6) обчислити 8^{-2} (9^{-2} в опорному конспекті);
- 7) як називається графік показникової функції? (експонента);
- 8) дати означення показникового рівняння (запис в опорному конспекті);
- 9) суть розв'язання показникового рівняння? (привести до спільної основи);

10) підкреслити показникове рівняння: $x+1=10$, $x^2+2x-3=0$; $2^x=8$; $2^x=11$ (запис в опорному конспекті).

Оцінювання здобувачів, які виступали.

3. Вивчення нового матеріалу

Викладачка. З двох рівнянь $2^x=8$; $2^x=11$ одне ми вміємо розв'язувати, а інше ні. Що ж робити? Потрібно нові підходи до розв'язання вказаного рівняння. Тому вводимо нове поняття – ЛОГАРИФМ.

Що таке логарифм? Де використовуються логарифми? Про це розкаже наш юний науковець (виступ здобувача) (*слайди 1 -7*, міжпредметні зв'язки)

:<https://docs.google.com/presentation/d/1cvQ0zNB4FvFmpNr5br0PjVBLq1ZYH1Sh/edit?usp=sharing&oid=102926258625604734616&rtpof=true&sd=true>

В процесі виступу здобувач наголошує на практичному застосуванні логарифмів у професії електромонтера.

Викладачка. Шановні здобувачі освіти! Ви зрозуміли, що поняття логарифм важливе в нашому житті тому, що всюди використовується. Про більш детальне застосування логарифмів дізнаємось, переглянувши інформаційний відеоматеріал «Застосування логарифмів в житті людини» [URL:http://surl.li/tuqmm](http://surl.li/tuqmm)

Логарифмом числа N за основою a ($a > 0$, a не дорівнює 1) називається показник степеня x , до якого треба піднести a , щоб дістати число N .

Слово «логарифм» у математичних записах замінюють символом $\log$.

Запис $\log_a N = x$ означає, що $a^x = N$. Запис $\log_2 16$ читають так: логарифм числа 16 за основою 2.

Логарифмічна рівність $\log_2 16=4$ і показникова рівність $2^4=16$ виражають одне й те саме співвідношення між числами 2,4,16. Вирази $\log_2 0$ та $\log_2 (-16)$ не мають сенсу, бо рівняння $2^x=-16$ і $2^x=0$ не мають розв'язків.

Широко використовують десяткові логарифми, це логарифми за основою 10. Для запису таких логарифмів застосовують символ $\lg$, замість $\log_{10} N$ пишуть $\lg N$.

Відомості про натуральні логарифми можна прочитати у підручнику (§ 4, с. 32)

URL:<https://pidruchnyk.com.ua/1251-matematika-11-klas-ister.html>

Для пояснення основної логарифмічної тотожності скористаємося показниковою рівністю $a^x = N$.

За означенням логарифма $x = \log_a N$. Підставимо цей вираз у показникову рівність. Дістанемо $a^{\log_a N} = N$. Це основна логарифмічна тотожність. – короткий запис означення логарифма. Наприклад $4^{\log_4 7} = 7$.

Всі ці відомості є в **теоретичному матеріалі**.

URL:https://docs.google.com/document/d/1m3rTiOFohDXoQ55KxOp_hqxkk1ji_DvP/edit?usp=sharing&oid=102926258625604734616&rtpof=true&sd=true

Викладачка. Ознайомтеся і занотуйте в своїх зошитах означення логарифма, основну логарифмічну тотожність і додаткові властивості.

4. Закріплення нових знань і вмінь:

1. Розв'язування вправ за означенням логарифма і основної логарифмічної тотожності, а також десяткові і натуральні логарифми.

Робота в малих групах.

Викладачка Проведемо експеримент з очима. Якщо добре засвоїли тему - очі залишіть відкритими, не зрозуміли - очі закрийте, зрозуміли не все - кліпайте. За допомогою цього експерименту сформуємо групи відповідно до запропонованих завдань (середній рівень, достатній і високий рівень).

Мотиваційні запитання до здобувачів перед початком роботи в групах:

- Чого б ви хотіли досягти? (вирішення прикладів);
- Яка ваша мета? (виконати це правильно);

Що ви будете робити для досягнення своєї мети? (згадувати основні моменти нової теми, які можна застосувати при розв'язанні);

- Яким чином ви подолаєте перешкоди? (можемо перепитати у викладача, або у лідера групи);

- Як ви дізнаєтеся, що досягли мети? (коли отримаємо позитивну оцінку);

Здобувачі освіти обирають лідерів своїх груп, визначають мету, шляхи її досягнення.

Слайд 8 + роздатковий матеріал.

URL:<https://docs.google.com/presentation/d/1cvQ0zNB4FvFmpNr5br0PjVBLq1ZYH1Sh/edit?usp=sharing&ouid=102926258625604734616&rtpof=true&sd=true>

URL:https://docs.google.com/document/d/1kFZWjrb2_BKUIjEo2nUK48nQqHxDIJ2u/edit?usp=sharing&ouid=102926258625604734616&rtpof=true&sd=true

Виконані завдання обговорюються, виправляються допущені помилки.

Середній рівень - а) $\log_5 125=x$, $\log_3 9=x$, $\log_2 8=x$, $\log_4 64=x$, $\lg 100=x$, $1,7^{\log_{1,7} 2}$

Достатній рівень - б) $\log_3 1/9=x$, $\log_2 1/16=x$, $\log_5 5^{0,5}=x$, $\log_4 2=x$, $\lg 1000=x$, $3^{2\log_3 7}$

Високий рівень - в) $\log_{0,5} 4=x$, $\log_{1/3} 27=x$, $\log_3^{0,5} 3=x$, $\log_3^{0,5} 1=x$, $\ln e=x$, $25^{\log_5 8}$

2. Логарифми поєднують три величини, тому можна розглядати три види задач, які будуть виконуватися в трьох групах.

Завдання записані на дошці + роздатковий матеріал (виступи двох здобувачів освіти)

URL:https://docs.google.com/document/d/1kFZWjrb2_BKUIjEo2nUK48nQqHxDIJ2u/edit?usp=sharing&ouid=102926258625604734616&rtpof=true&sd=true

(три команди, завдання диференційовані)

Середній рівень - а) $\log_5 b=2$, $\log_a 81=4$.

Достатній рівень - б) $\log_{0,5} b=-3$, $\log_a 0,25=-2$.

Високий рівень - в) $\log_8^{0,5} b=2/3$, $\log_a 2^{0,5}=1/4$.

Запропоновані вправи розв'язуються та обговорюються в групах. Записи на дошці коментуються викладачем.

5. Підсумок уроку:

(основні моменти)

Звернути увагу здобувачів на рівняння $2^x=11$. Запропонувати скористатися означенням логарифма і записати корінь рівняння ($x=\log_2 11$). Нагадати основні задачі, які були розглянуті на уроці. Згадати здобувачів, які чітко поставили перед собою мету, знайшли шляхи розв'язання прикладів, при цьому подолали перешкоди і успішно досягли своїх цілей. Провести оцінювання. Закінчити урок словами (слайд 10).

«Музика може підносити душу, живопис - радувати око, філософія – задовольняти потреби розуму, інженерна справа – удосконалювати матеріальну сторону життя людей, а математика здатна досягти всіх цих цілей»

Моріс Клайн.

6. Домашнє завдання:

1. Виконати вправи (диференційоване завдання), (слайд 9)

URL:<https://docs.google.com/presentation/d/1cvQ0zNB4FvFmpNr5br0PjVBLq1ZYH1Sh/edit?usp=sharing&ouid=102926258625604734616&rtpof=true&sd=true>

2. Переглянути: відеоурок «Логарифми» URL:

https://drive.google.com/file/d/1y_BZVP7tINM9o-D84MqDqHx6VvKW723e/view?usp=sharing,

«Усе про логарифми для НМТ з математики» ЗНОХАБ: онлайн-школа URL:<http://surl.li/turuz>

3. Підготувати пропозиції для створення проєктів: «Історія виникнення логарифмів», «Практичне застосування логарифмів» (використати медіаресурси).

Список використаних джерел:

1. Алгебра і початки аналізу: підруч. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закладів /М.І. Шкіль, З.І. Слєпкань, О.С. Дубинчук. – К.: Зодіак – ЕКО, 2002 – 272 с.
2. Застосування логарифмів в житті людини» URL:<http://surl.li/tuqmm> (дата звернення: 19.12.2023р.)
3. Історія виникнення логарифму: коли виник і яка його роль URL:<https://viter.zapisi.cx.ua/ukraincyam/istoriya-viniknennya-logarifmu-koli-vinik-i-yaka-yogo-rol.html> (дата звернення: 19.12.2023р.)
4. Логарифм. Вікіпедія URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%BE%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%84%D0%BC> (дата звернення: 13.02.2024р.)
5. Математика: (алгебра і початки аналізу та геометрія, рівень стандарту): підруч. для 11 – го кл. закл. заг. серед. освіти /Олександр істер. – Київ: Генеза, 2019. – 304с.:іл.
6. Прийоми педагогічної техніки. /А.Гін – Луганськ, 2005 – 84 с.
7. Освітні технології: навч. -метод. посіб./О.М. Пехота та ін.. – К.:А.С.К.,2002. – 255с.
8. Настільна книга педагога. Упорядники: Андрєєва В.М., Григораш В.В. – Х.: Вид. група «Основа», 2009. -352 с.
9. Усе про логарифми для НМТ з математики ЗНОХАБ: онлайн-школа URL:<http://surl.li/turuz> (дата звернення: 22.02.2024р.)

Рецензент: *Таліна КОВАЛЬЧУК, методистка НМК ПТО у Житомирській області.*